

СЕКЦІЯ 5. ЗООЛОГІЯ

Chudzik A., Aleksandrowicz O.

WYSTĘPOWANIE *CARABUS AURATUS* LINNAEUS, 1758 (COLEOPTERA, CARABIDAE) NA POMORZU ŚRODKOWYM

Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Biologii i Ochrony Środowiska

Carabus (Tachypus) auratus jest gatunkiem zachodnioeuropejskim. Według Catalogue of Palaearctic Coleoptera (2017) występuje w Wielkiej Brytanii, Irlandii, Francji, Andorze, Hiszpanii, Szwajcarii, Belgii, Austrii, Czechach i Polsce. Z nieznanых przyczyn niewymieniony dla Danii, gdzie występuje (Martin 1984, Silfverberg 2004).

Jest gatunkiem wysoko ekspansyjnym, choć i bezskrzydłym, nie zdolnym do lotu. W Wielkiej Brytanii i ostatnio Irlandii powstały stabilne populacje (Mabbott 2000). Pojedyncze okazy były wykazywane z południu Norwegii i Szwecji (Lindroth 1945, Andersen 1987), Rumunii (Dănilă 1969.) Był zawleczony do zwalczania szkodników leśnych do Ameryki Północnej, gdzie powstały stabilne populacje na wschodzie USA i południowym wschodzie Kanady (Nelson, Reynolds 1987).

Na ruskiej stronie Wikipedia (<https://ru.wikipedia.org/wiki/>) błędnie podawany dla południowej Rosji i Azji Centralnej, skąd nie był wykazywany nigdy.

Od połowy wieku XX Polska jest w trakcie zasiedlenia tym gatunkiem (Pawłowski 2011). Do końca lat 30-ych wieku XX *C. auratus* jeszcze nie przekroczył Odry (Kleine 1940), lecz w 1942 był zarejestrowany w okolicy Szczecina i Torunia (Bercio, Folwaczny 1974). W latach 50-60-ych był odławiany na Pomorzu, Pojezierzu Pomorskim i Nizinie Kujawsko-Pomorskiej (Borusiewicz, Kapuściński 1951, Błażejowski 1956, Szymczakowski 1965).

W centrum Polski, na Wyszynie Łódzkiej i na Mazowszu nie był rejestrowany około 70 lat (Jaskula, Kowalczyk, Watala 2002).

O występowaniu na południu kraju przeważne są bardzo stare dane z końca wieku XIX. Jest tylko jeden wyjątek: Sudety Wschodnie, Góry Bialskie, rezerwat Śnieżnej Białki, 31 VII 2002, leg. A. Lason (http://baza.biomap.pl/pl/taxon/species-carabus_auratus_auratus/mapb).

Aktualne stabilne populacje *Carabus auratus* są na Pobrzeżu Bałtyku na wschód do Wisły, na Pojezierzu Pomorskim, Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej, oraz na zachodzie Pojezierza Mazurskiego (http://baza.biomap.pl/pl/taxon/species-carabus_auratus_auratus/mapb).

Na Pomorzu Środkowym jest pospolitym gatunkiem terenów otwartych na glebach gliniastych, główne pól uprawnych (Pałosz 1996, 2006; Aleksandrowicz i inn. 2009), łąkach (Cykowski 1977, Radawiec, Aleksandrowicz 2013) i ogródkach działkowych (Александрович, Радавец 2015).

Biologia gatunku dobrze poznana (Thiele 1969, 1976). *C. auratus* jest mezofilem, z jednym szczytem aktywności od kwietnia do sierpnia, z zimującym imago. Imagines prowadzą dzienny tryb życia. Mogą wspinać się na drzewa i ściany budynków. Są drapieżnikami-generalistami: atakują ślimaków, dżdżownic, gąsienic motyle i innych małych bezkręgowców. Ofiara może znacznie przewyższać wielkość chrząszcza. Ponadto również jedzą padlinę i grzyby. Znany jak efektywny drapieżnik stonki ziemniaczanej.

Samice składają około 50 jaj długości 5,5 mm. Larwy są epigeobiontami, aktywne w nocy na powierzchni gleby, polują na małych bezkręgowców. Linieją trzy razy, przepoczwarzanie odbywa się w ziemi. Następna generacja chrząszczy zimuje, i aktywna tylko następną wiosną. Niektóre osobniki Mogą żyć do dwóch lat.

Stan populacji *C. auratus* jest zagrożony, zanikają na polach uprawnych przy stosowaniu intensywnych technologii rolnictwa. Jest na Czerwonej Liście w Niemczech (Schmidt et al. 2016) i w Danii (Stoltze, Pihl 1998).

Na Pomorzu Środkowym są stabilne populacje na nieużytkach rolnych i zarastających polach. Ogólne zmniejszenie powierzchni upraw jest aktualną praktyką rolniczą.

Żeby dostać Unijną dotację, rolnik musi mieć swoje pole rozorane i zasiewane. Lecz po posiewie na polu niema żadnych zabiegów agrotechnicznych, a w lipcu uprawa zwykle zaorana, bo plony będą

nieopłacalne. Taka praktyka bardzo sprzyja rozwojowi populacji *C. auratus* i jest podstawą do dalszych migracji na wschód.